

veronderstelling dat zij er minstens aan heeft meegeschreven – of dat zij er zelfs de componiste van is. Daarnaast bestaan er twee manuscripten die zijn uitgeschreven door leerlingen van Bach. Tussen de verschillende manuscripten bestaan afwijkingen; daarom ligt niet vast hoe de compositie precies moet worden gespeeld. Een andere niet-opgeloste vraag is of dit werk inderdaad oorspronkelijk voor cello is geschreven óf voor een ander instrument – en dan zou het werk zijn omgezet voor de cello. Ook over de volgorde waarin de suites moeten worden uitgevoerd bestaat geen eenduidigheid.

Over dit alles heeft de Canadese journalist Eric Siblin een meeslepend boek geschreven onder de titel *De cellosuites. J.S. Bach, Pablo Casals en de speurtocht naar een meesterwerk*. Siblin, lange tijd werkzaam als recensent van popmuziek, bezocht min of meer toevallig een uitvoering van de cellosuites van Bach. Dit toevallige bezoek was het startpunt van zijn fascinatie voor deze compositie; dit boek is hiervan de neerslag. Er lopen drie nauw verweven rode draden door: de ontstaansgeschiedenis van de cellosuites en de hoop ooit nog een partituur van Bach zelf te vinden; de loopbaan van Casals, waarin de cellosuites zo belangrijk waren; en de uiteenlopende pogingen van Siblin greep te krijgen op dit werk – door interviews met beroemde cellisten, door erover te lezen, en door het werk zelf te spelen, ook al is hij niet meer dan een beginneling op de cello. Dit levert, op het snijvlak van muziekgeschiedenis, cultuurgeschiedenis en autobiografie, een prachtig boek op, dat ook voor

wie niet is onderlegd in de muziektheorie, goed toegankelijk is.

□ Herman Simissen

Eric Siblin, *De cellosuites. J.S. Bach, Pablo Casals en de speurtocht naar een meesterwerk*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2011, uit het Engels vertaald door Frits van der Waa, 352 blz., 24,90 euro, ISBN 978-90-234-5804-3.

LITERATUUR

HET SPOOR VAN ORWELL

Met name vanwege zijn boeken *Animal Farm* (1945) en *1984* (1949) geldt de Engelse schrijver George Orwell (1903-1950, pseudoniem van Eric Arthur Blair) wereldwijd als een van de belangrijkste en meest invloedrijke auteurs van de twintigste eeuw. In het licht van deze reputatie is het toch wel opmerkelijk dat er in het Nederlandse taalgebied zo weinig over deze schrijver is gepubliceerd. De nog altijd lezenswaardige dissertatie van Th. Hooning uit 1968, *George Orwell in zijn tijd*, vormt een gelukkige uitzondering. Maar sinds het verschijnen van dit proefschrift is er veel meer van en over Orwell bekend geworden. Niet alleen zijn diens *Complete Works* uitgegeven in twintig stevige delen (tal van nauwelijks bekende of zelfs verloren gewaande teksten zijn er in opgenomen), bovendien zijn er verschillende biografieën en talrijke studies over hem verschenen. Veel van de nieuwe inzichten in zijn leven en oeuvre

die zo werden ontwikkeld, zijn verwerkt in het boek *Het spoor van Orwell* van Marco Daane, dat onlangs is verschenen. Juist daarom voorziet dit met aanstekelijk enthousiasme geschreven werk in een leemte.

Daane heeft zijn boek gegoten in de vorm van een reisverhaal: hij schrijft geen biografie van de Engelse auteur, maar reist naar locaties die belangrijk waren in zijn leven en die niet zelden – soms verhuld, soms openlijk – terugkeren in zijn werk. Dit levert een fascinerend portret van de schrijver op, niet in de laatste plaats omdat Orwell bepaald geen doorsnee leven leidde. Het voerde hem onder meer van Henley-on-Thames, een toevluchtsoord voor de beter gesitueerden waar hij zijn kindertijd doorbracht, naar de vermaarde *public school* Eton; van de politiekazernes van Birma naar de achterbuurten van Parijs en Londen; van de mijnen van de Engelse *Midlands* naar de loopgraven van de Spaanse Burgeroorlog; van Londen tijdens de 'Battle of Britain' naar het onherbergzame Schotse eiland Jura, waar Orwell zich na het overweldigende succes van *Animal Farm* terugtrok om ongestoord te kunnen werken aan zijn volgende roman, die 1984 zou worden. Met de begrijpelijke uitzondering van Birma reisde Daane deze locaties af, om na te gaan wat er nog resteert uit de tijd van Orwell, of de herinnering aan hem er levend wordt gehouden, en of de plaats in zijn werk kan worden herkend. Juist omdat hij steeds zinvolle verbanden weet te leggen tussen leven en werk van Orwell, zonder tot gekunstelde interpretaties te komen, is dit boek uitermate geslaagd. Het is bovendien met veel

kennis van zaken en toegankelijk geschreven, en mooi geïllustreerd, deels met oude foto's, deels met opnames die Daane zelf heeft gemaakt. Kortom: dit boek is een echte aanrader voor iedereen met belangstelling voor Engelse literatuur – geschikt als kennismaking met Orwell, maar niet minder interessant voor wie zijn werk kent.

□ Herman Simissen

Marco Daane, *Het spoor van Orwell*, Uitgeverij Atlas, Amsterdam/Antwerpen, 2011, 312 blz., 24,95 euro, ISBN 978-90-450-8348-3.

GESCHIEDENIS

SPIEGELPALEIS EUROPA

'Imagologie' – zo noemt de Nederlandse cultuur- en literatuurhistoricus Joep Leerssen het wetenschappelijk specialisme dat hij beoefent. Deze subdiscipline van de literatuurwetenschap 'bestudeert hoe in en door de letterkunde beeldvorming omtrent nationale eigenaardigheden is geformuleerd en verspreid' (blz. 182). In zijn onlangs verschenen boek *Spiegelpaleis Europa* past Leerssen de benadering van de imagologie toe op Europa. Zoals hij ook zelf aangeeft is dit niet helemaal onproblematisch. Europa is immers geen natie, en van nationale eigenaardigheden in de eigenlijke zin van het woord kan dus geen sprake zijn.

Desondanks biedt zijn boek een interessant overzicht van de meest uiteenlopende 'beelden' van Europa, van